

Về tình hình triển khai các chương trình tiến bộ khoa học — kỹ thuật trong ngành thủy lợi

(Phòng văn, đồng chí
NGUYỄN VĂN CUNG
Thứ trưởng Bộ Thủy lợi)

TẠI Hội nghị khoa học — kỹ thuật toàn quốc lần thứ hai, Bộ Thủy lợi tham gia thực hiện 15 chương trình tiến bộ khoa học — kỹ thuật phục vụ sự nghiệp phát triển nông — lâm nghiệp. Để tìm hiểu về tình hình triển khai các chương trình này, cán bộ biên tập Tòa soạn tạp chí Hoạt động khoa học đã đến tìm hiểu tình hình tại một số cơ sở nghiên cứu chủ chốt của Bộ như Viện thiết kế Thủy lợi — Thủy điện, Viện nghiên cứu khoa học Thủy lợi, Viện Quy hoạch Thủy lợi, Trường đại học Thủy lợi v.v... Sau đó, đã tới gặp và

phỏng vấn đồng chí Nguyễn Văn Cung, Thứ trưởng phụ trách công tác khoa học kỹ thuật của Bộ để làm sáng tỏ thêm một số vấn đề chung quanh việc thực hiện các chương trình tiến bộ khoa học — kỹ thuật nói trên. Dưới đây là những câu hỏi và trả lời.

HỎI: Qua điều tra tại một số cơ sở nghiên cứu chính của Bộ Thủy lợi, chúng tôi nhận thấy các đơn vị có ý thức chủ động trong việc triển khai các đề tài nằm trong các chương trình đã được phân công, hiệu quả kinh tế và giá trị khoa học của một số đề tài mang lại chắc là khá thiết thực. Đề nghị đồng chí Thứ trưởng cho biết nhận xét của mình về ý kiến đó của chúng tôi?

TRẢ LỜI: Đúng như ý kiến đồng chí vừa nêu, chúng tôi cho rằng một đặc điểm nổi bật của các chương trình tiến bộ khoa học — kỹ thuật phục vụ nông nghiệp trồng ngành thủy lợi là: trong các chương trình đó, chúng tôi đều ở vị trí phối hợp, nghĩa là các đơn vị của Bộ Thủy lợi chỉ là đơn vị tham gia chương trình chứ không phải là đơn vị chủ trì chương trình. Vì sao vậy? Rất dễ hiểu vì Bộ chúng tôi chỉ phụ trách nghiên cứu *cung cấp nước* và tiêu nước trong các chương trình phục vụ thâm canh lúa gạo, ngô, rau đậu, mía đường, bông, dâu, cà phê, cải tạo đất, cơ khí hóa tưới tiêu; hoặc tham gia phần *điều tra nguồn nước* cho các chương trình về phát triển Tây Nguyên, đồng bằng sông Cửu Long; tham gia *điều tra nguồn thủy năng* cho chương trình về năng lượng...

Đã là một đơn vị chỉ chịu trách nhiệm phối hợp mà không tích cực và chủ động triển khai, cứ chờ đợi, thụ động và ỷ lại thì sẽ rất khó hoàn thành nhiệm vụ. Vì vậy, có thể

nói, cho đến nay, mặc dù gặp nhiều khó khăn như: quy chế Nhà nước về thực hiện các chương trình tiến bộ khoa học-kỹ thuật chưa được ban hành, hầu hết các Bộ chủ trì và các đồng chí Chủ nhiệm chương trình, có thể còn bận nhiều công tác, chưa triệu tập các đơn vị của Bộ làm để phân công nhiệm vụ, nhưng với ý thức trách nhiệm của mình, chúng tôi đã tổ chức hội nghị để chủ động bàn bạc giao trách nhiệm cho các đơn vị từ đó các đơn vị đã phối hợp với một số Bộ và gặp một số Chủ nhiệm chương trình cấp Nhà nước để nhận phân công trách nhiệm về phía mình, và từng bước xúc tiến việc triển khai các chương trình đã được giao.

Kết quả nổi bật nhất trong lĩnh vực này cho đến nay, theo chúng tôi là: Bộ Thủy lợi đã xây dựng xong được 7 quy trình tưới tiêu cho 7 cây trồng chính: lúa, khoai tây, cà chua, bắp cải, đậu vàng, mía, ngô. Sắp tới chúng tôi sẽ phối hợp với Bộ Nông nghiệp để làm xong 4 quy trình tưới tiêu nữa cho: khoai lang, đậu tương, lạc, dứa; tổng cộng là 11 quy trình tưới tiêu cho 11 cây trồng chính. Có thể coi đây là một tiến bộ mới trong việc kết phối hợp giữa các Bộ theo hướng kế hoạch hóa theo chương trình, nhằm một mục tiêu nhất định, trên những địa bàn nhất định.

Sau khi 11 quy trình tưới tiêu nói trên được 2 đồng chí Bộ trưởng duyệt ý, thì Cục Thủy nông (Bộ Thủy lợi) sẽ là đơn vị chính, chịu trách nhiệm chỉ đạo việc đưa các tiến bộ khoa học-kỹ thuật về tưới tiêu đã được «pháp chế hóa» bằng những quy trình như trên, hướng dẫn cho các Công ty thủy nông tỉnh và các đơn vị thủy nông hợp tác xã nghiêm chỉnh thực hiện. Bên cạnh đó, hiện nay Viện nghiên cứu khoa học Thủy lợi của chúng tôi cũng đang xúc tiến hướng dẫn các địa phương, tại những địa bàn đã được Bộ Nông nghiệp nhất trí, thực hiện hàng loạt những đề tài về chế độ tưới và kỹ thuật tưới, phương pháp nâng cao hiệu lực của các hệ thống tưới tiêu. Bên cạnh đó, với các chương trình khác như chương trình khoa học kỹ thuật phục vụ cấp huyện, Vụ Kỹ thuật và Cục Thủy nông Bộ chúng tôi đang xúc tiến triển khai với các Ty, Sở thủy lợi; với chương trình phát triển cà phê, Bộ tôi đã cử Trường đại học Thủy lợi tham dò đề xúc tiến việc nghiên cứu kỹ thuật tưới cho cà phê; chúng tôi đang xúc tiến xây dựng đề cương điều tra nguồn thủy năng Việt Nam để phục vụ cho chương trình năng lượng là chương trình cấp Nhà nước. Đặc biệt, về hai chương trình điều tra tổng hợp đồng bằng sông Cửu Long và Tây Nguyên, Trường đại học Thủy lợi đã triển khai tích cực và đã thu được nhiều kết quả bước đầu, rất đáng phấn khởi.

HỎI: Như vậy, đề nghị đồng chí sơ bộ cho biết hiệu quả kinh tế và lợi ích thiết thực bước đầu của cách tiến hành công tác khoa học kỹ thuật theo chương trình?

TRẢ LỜI: Trước hết, nhờ có việc quản lý theo chương trình, chúng tôi hy vọng sẽ có cơ sở pháp lý và căn cứ cụ thể để chủ động phối hợp công tác với các Bộ khác và đưa các địa phương cũng tham gia vào những chương trình nghiên cứu khoa học kỹ thuật chung. Ví dụ cụ thể là: từ nay, việc nghiên cứu về tưới tiêu cho các cây trồng không chỉ bó hẹp ở một số trạm nghiên cứu của Bộ (như Trạm Thủy nông Thường Tín chẳng hạn) mà sẽ được triển khai trên những cơ sở thực nghiệm của các tỉnh nữa, ví dụ như ở Thái Bình, Hải Hưng (lúa + màu); Thuận Hải (vê bông), cải tạo đất chua phèn ở Kiên Giang, đất chua mặn (ở Hải Phòng) v.v.. Có thể nêu một ví dụ về hiệu quả kinh tế cụ thể là: vừa qua, ở nhiều nơi, trên một diện tích khá rộng, lúa xuân ở miền Bắc đã được tưới tiêu theo phương pháp khoa học, theo đúng hướng dẫn của Bộ, năng suất đạt từ 1 đến 4, 5 tấn/vu/ha, trong khi đối chứng chỉ đạt 2,7-3 tấn/vu/ha. Hoặc như với ngô, năng suất đối chứng chỉ đạt khoảng 1 tấn đến 1,6 tấn/ha/vu, nay tưới theo khoa học đạt 2,7-3 tấn/ha/vu. Với khoai tây cũng vậy: trong lúc năng suất đối chứng chỉ đạt 9,5 tấn-10 tấn/ha/vu nay nhờ tưới tiêu theo phương pháp khoa học đã đạt năng suất 14-15 tấn, thậm chí có nơi đạt 18 tấn/ha/vu trên diện tích tương đối rộng.

Từ những kết quả này, chúng tôi có thêm căn cứ để khẳng định một ý kiến là: một tiến bộ khoa học-kỹ thuật, dù nhỏ, khi đã được đúc kết thành quy trình và tiêu chuẩn kỹ thuật và được áp dụng rộng rãi thì sẽ mang lại hiệu quả kinh tế rất cao, lợi ích to lớn.

HỎI: theo ý đồng chí thì để việc triển khai thực hiện các chương trình tiến bộ khoa học-kỹ thuật hiện nay có kết quả, cần giải quyết tốt những vấn đề gì?

TRẢ LỜI: Theo tôi, cần giải quyết mấy vấn đề chính:

Một là, Cần làm cho mọi đơn vị trong các ngành nhận thức đầy đủ ý nghĩa, mục tiêu, biện pháp, cách tiến hành các chương trình, để cuối cùng chúng ta đạt một yêu cầu lớn và thiết thực đối với kinh tế, đối với sản xuất lại có nội dung khoa học lâu dài, để từ đó xây dựng nền khoa học kỹ thuật nước ta. Các cơ quan Nhà nước cần xây dựng các quy chế, đề ra các chính sách, chế độ cụ thể để các Bộ, các ngành, các địa phương căn cứ vào đó mà triển khai các chương trình, từ đó có cơ

sở pháp lý và những nguyên tắc về chi tiêu, tài chính, nhân sự... trong việc triển khai.

Hai là, các đơn vị thuộc Bộ Thủy lợi là những đơn vị phối hợp với các Bộ chủ trì khác trong các chương trình phục vụ nông lâm nghiệp, đề nghị các Bộ chủ trì các chương trình triệu tập các đơn vị của Bộ chúng tôi để phân công nhiệm vụ, để xác định trách nhiệm và tiến độ thực hiện chương trình.

Ba là, nhiều đơn vị thuộc Bộ Thủy lợi cũng là những đơn vị phối hợp trong một số chương trình cấp Nhà nước (như chương trình năng lượng, chương trình cơ khí), đề nghị, các Chủ nhiệm chương trình cần triệu

tập chính thức để phân công nhiệm vụ, xác định quyền hạn, kinh phí, tiến độ thực hiện chương trình, để từ đó chúng tôi thực hiện có kết quả.

Nói tóm lại, kế hoạch hóa công tác khoa học - kỹ thuật theo mục tiêu, theo chương trình là tốt, nhưng chúng tôi đề nghị các cơ quan chức năng của Nhà nước phụ trách vấn đề này nên tập trung chỉ đạo hơn nữa, để đưa cách quản lý mới này vào nền nếp, trên cơ sở những quy chế, thể lệ, điều lệ, chính sách, chế độ rõ ràng. Có như thế, việc triển khai các chương trình tiến bộ khoa học - kỹ thuật mới thuận lợi, hiệu quả kinh tế mang lại mới nhanh chóng và thiết thực.

Vấn đề tổ chức sản xuất...

(Tiếp theo trang 13)

đồng thời tổ chức xây dựng các tiêu chuẩn quy phạm, quy trình các cấp cho những sản phẩm đó.

+ Kiến nghị với Nhà nước những mặt hàng phục vụ công tác khoa học kỹ thuật có thể đưa vào sản xuất trên cơ sở những kết quả nghiên cứu thí nghiệm của cán bộ, các ngành, các địa phương.

+ Đáp ứng kịp thời nhu cầu về nguyên liệu, linh kiện, thiết bị... cho các cơ sở được phân công sản xuất vật tư, thiết bị khoa học kỹ thuật.

+ Xác định và ban hành giá cả hợp lý cho các mặt hàng phục vụ công tác khoa học kỹ thuật để khuyến khích việc sản xuất trong nước.

+ Ban hành một số quy định về thủ tục thanh toán tiền mặt lễ khuyến khích việc sản xuất các mặt hàng có ưu đãi, sản xuất loại nhỏ hoặc sản xuất đơn chiếc.

Một trong những việc mà ngay trong thời gian trước mắt chúng ta cần và có thể thúc đẩy sản xuất là tổ chức một cuộc triển lãm về những thành tựu và khả năng sản xuất của tất cả các cơ sở. Đây là một dịp rất tốt để chúng ta nắm lại toàn bộ tình hình, khả năng sản xuất vật tư, thiết bị khoa học kỹ thuật trong nước nhằm động viên khuyến khích việc sản xuất, và kịp thời có biện pháp khác phục

những vướng mắc, khó khăn còn tồn tại. Thông qua triển lãm, các cơ sở sản xuất có thể trao đổi kinh nghiệm với nhau cũng như có thể nắm được những ưu, nhược điểm của sản phẩm, thông qua nhận xét, góp ý của người sử dụng. Thông qua triển lãm, người sử dụng có thể đóng góp được nhiều ý kiến xây dựng cho các cơ sở sản xuất, tìm được những nguồn vật tư, thiết bị cần thiết cho quá trình nghiên cứu thí nghiệm khoa học kỹ thuật để lập hàng hoặc kỹ hợp đồng. Hiện nay, nước ta là thành viên của "Mội đồng tương trợ kinh tế", là một điều kiện rất thuận lợi để chúng ta tận dụng và phát huy những khả năng tiềm tàng trong lĩnh vực sản xuất vật tư, thiết bị khoa học kỹ thuật. Thông qua sự hợp tác, chúng ta có thể phát huy những thế mạnh của ta về con người và nguyên liệu, tranh thủ sự giúp đỡ của các nước anh em, đi ngay vào sản xuất một số thiết bị khoa học kỹ thuật hiện đại, đào tạo đội ngũ công nhân, cán bộ kỹ thuật lành nghề.

Trong quá trình tổ chức sản xuất vật tư thiết bị khoa học kỹ thuật đã và sẽ xuất hiện những đơn vị có nhiều thành tích đóng góp cho công cuộc phát triển khoa học kỹ thuật. Việc theo dõi phát hiện kịp thời các đơn vị tiên tiến để động viên và khen thưởng thích đáng cần được Nhà nước quan tâm và tiến hành thường xuyên.